

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

Ευριπίδη «Μήδεια»

από το Θέατρο Taganka Μόσχας

Μετάφραση: Ιννοκέντι Αννενσκι. **Σκηνοθεσία:** Γιούρι Λιουμπίμοφ. **Σκηνικά:** Δαυίδ Μπορόφσκι. **Μουσική:** Εντισσον Ντενίσοφ. **Χορικά:** Ιωσήφ Μπρόντσκι. **Παίζουν:** Α. Αγκάποβα, Λ. Σελιούτινα, Α. Τροφίμοφ, Ι. Πεχόβιτς, Φ. Αντίποφ, Α. Γκράμπε, Γ. Σμιρνόφ, Α. Κολπίκοβα, Α. Τριμπούνσκαγια, Λ. Μάσλοβα, Α. Μπάσοβα, Μ. Χουντιάκοβα.

ΜΠΟΡΕΙ η Λευκωσία να βρίσκεται σε βαθιά αυγουσιاتیκη θεατρική συσκότιση, αλλά οι θεατρικοί προβολείς άναψαν στην Πάφο, εκεί που ξεκίνησε το 7ο Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος. Και ξεκίνησε μάλιστα από πολύ ψηλή νότα με μια συμμετοχή του διάσημου μοσχοβίτικου θεάτρου Taganka, με μια σκηνοθεσία του μεγάλου σκηνοθέτη Γιούρι Λιουμπίμοφ. Το τι σήμαινε η Taganka στις δεκαετίες 70-80 για τη διάνοηση της Μόσχας δύσκολα μπορεί να καταλάβει κάποιος που δεν τα έζησε. Εκτός από την ακατάπαυστη καλλιτεχνική έρευνα του δημιουργικά καρπερότατου Γιούρι Λιουμπίμοφ, του ιδρυτή, διευθυντή και δάσκαλου του θιάσου, εκτός από τις καταπληκτικές υποκριτικές μονάδες που κοσμούσαν το γεμάτο συλλογικό δημιουργικό πνεύμα σύνολο, εκτός από το ευφύεστατα επιλεγμένο ρεπερτόριο που ταυτόχρονα ικανοποιούσε τις αισθητικές και ιδεολογικές ανάγκες των καλλιτεχνών και του κοινού, η Taganka είχε και άλλα θέλγητρα. Αποτελούσε όαση πνευματικής ελευθερίας, ένα χώρο παράξενα συνωμοτικό, όπου η γλώσσα των αντιπολιτευτικών υπονοουμένων είχε αναπτυχθεί έτσι που η σκηνή και η πλατεία συνεννοούνταν περίφημα. Ίσως γυρίζοντας και αυτό το νόμισμα από την άλλη θα ανακάλυπτε κανείς ότι οι αρχές πολύ συνειδητά άφηναν τη διάνοηση να εκτονώνεται και το θέατρο της Taganka να λειτουργεί σαν βαλβίδα ασφαλείας, όπου τα οργισμένα νιάτα της εποχής άφηναν την περιττή οργή τους. Αλλά μετά απ' όσα ζήσαμε, χάσαμε και αποκτήσαμε, ας μιλήσουμε για κείνα που έχουν σημασία, π.χ. για την Τέχνη.

Να δούμε τη «Μήδεια» με τα μάτια του Γιούρι Λιουμπίμοφ δεν είναι απλώς ενδιαφέρον, είναι τύχη, και ήταν ευχάριστο ότι πολλοί είχαν την ίδια άποψη και γέμισαν το Αρχαίο Ωδείο της Πάφου.

Οι ρωσόφωνοι θεατές είχαν το προτέρημα να απολαύσουν την ωραιότατη μετάφραση του κειμένου του Ευριπίδη από τον Ιννοκέντι Αννενσκι, μεγάλο συμβολιστή ποιητή των αρχών του αιώνα, συμπληρωμένη με αισθητικά εναρμονισμένα με το υπόλοιπο κείμενο χορικά σε μετάφραση του Ιωσήφ Μπρόντσκι. (Συγκρατούμαι και δε βάζω θαυμαστικά στο τέλος των προτάσεων). Και οι δυο ποιητές κάνουν μεταγραφή του κειμένου στους χώρους παραδοσιακής λαϊκής ποίησης, στιλιζαρισμένης μέσα από τη συμβολιστική αισθητική. Αυτή η προσέγγιση δε φαίνεται καθόλου αυθαίρετη επειδή ο επιλεγμένος από τους μεταφραστές αισθητικός χώρος ήταν πάντα θηλυκός με

τη γυναίκα φορέα και παραδοσιακό μεταδότη της λαϊκής ποίησης. Και βέβαια, η γυναίκα είναι στο επίκεντρο του ευριπίδειου κόσμου και δη στη «Μήδεια».

Απ' εδώ αρπάχτηκε η σκηνοθετική σκέψη του Λιουμπίμοφ, ο οποίος έχτισε την παράστασή του σε μια αντίθεση «γυναίκα-άνδρας», προσδίδοντας σ' αυτήν τη σημασία της αντίθεσης συναίσθημα – λογική, πίστη – απιστία, φυσική (εναρμονισμένη με τη φύση) συμπεριφορά – κοινωνική συμβατικότητα, κ.τ.λ. Ο θίασος και αυτός χωρισμένος σε άνδρες και γυναίκες ηθοποιούς με διαφορετικές σκηνοθετικές προσαγές υποκριτικής συμπεριφοράς. Οι ντυμένοι σε στρατιωτικά σκληροί, βίαιοι, κυνικοί, μεθυσμένοι Κρέων, Αιγέας, Ιάσων ζουν και δρουν σ' ένα κόσμο ανδρικό άσχημο και πολεμικό. Ο εξαιρετικός σκηνογράφος Δαυίδ Μπορόφσκι, παλιός συνδημιουργός του Λιουμπίμοφ στιβάζει τους αμυντικούς σάκους σε πλήρη αντίθεση με τα λόγια των ανδρών για τη λαμπρή Κόρινθο στη δοξασμένη χώρα των Ελλήνων.

Ο σκηνοθέτης και ο ηθοποιός Α. Τροφίμοφ δεν κάνουν τον Ιάσωνα προσωπικό, μάλλον τον σμίγουν, τον παραδίδουν στο περιβάλλον. Είναι η Μήδεια που αδυνατεί να σμίξει με το περιβάλλον, είναι διαφορετική σε όλα, στο φέρεσιμο, στη χειρονομία, στην προφορά (ο σκηνοθέτης και η καταπληκτική Λ. Σελιούτινα προκίζουν την ηρωίδα με σύγχρονη γεωργιανή προφορά του ρωσικού κειμένου), διαφορετική στην αντίληψη του κόσμου. Το πάθος, το χρέος, ο πόνος, είναι έννοιες βαθιές και βαριές στον κόσμο της Μήδειας. Το βαρύ της μαύρο κοστούμι, η βαθιά φωνή της Σελιούτινα την άφηναν σε τραγική απομόνωση, διαφορετική ακόμα και από τον υπόλοιπο κόσμο τον γυναικών (Χορός, τροφός).

Εκείνες, θύματα, φοβισμένες, κυνηγημένες στον ανδρικό κόσμο, συμπονούσαν τη δυστυχία της Μήδειας αλλά τρώμαζαν μπροστά στα πάθη της και διαχώριζαν τη θέση τους. Οι φωνές των ηθοποιών του Χορού και ειδικά της Α. Αγκάποβα-τροφού, όπως και η μουσική του Εντισσον Ντενίσοφ εντυπωσίασαν το κοινό. Η Λ. Σελιούτινα δημιούργησε μια Μήδεια που δε δέχεται τη μοίρα που της όρισαν οι άλλοι, που δε γεννήθηκε θύμα, που δίνει στα γεγονότα της ζωής της το αληθινό τους τραγικό βάρος, που αρνείται να μην είναι άκρως τραγική. Η ηθοποιός και ο σκηνοθέτης πραγματικά μέτρησαν το βάθος του ρόλου.

Τυχεροί όσοι είδαν την παράσταση. ●